

ТЛУМАЧЕННЯ СТАРОЗАВІТНИХ ОБРАЗІВ ЯК ПРЕФІГУРАЦІЇ НОВОЗАВІТНИХ У ПРОПОВІДЯХ КИРИЛА ТРАНКВІЛІОНА СТАВРОВЕЦЬКОГО

На матеріалі проповідей Кирила Транквіліона Ставровецького, що входять до Євангелія учительного, проаналізована специфіка використання образів зі Старого Завіту, завдяки яким автор увиразнює євангельське вчення. В основі такого зіставлення лежить відома формула Августина Блаженного «Quaerquam et in Vetere Novum lateat, et in Novo Vetus pateat» [Лат.: У Старому Завіті прихований Новий, а у Новому розкривається Старий [6; col. 623]. У центрі уваги – розкриття функціональних особливостей образності у проповідях. Серед усієї множини образів виокремлені найбільш прикметні, зокрема, образи Мойсея – Ісуса, Адама – Ісуса, Єгипту мисленого, Землі Обітованої, мідного змія – хреста Господнього.

Ключові слова: образ; бароко; проповідь; Біблія; тлумачення.

За характером використання старозавітних та новозавітних образів Кирило Транквіліон Ставровецький – справжній представник своєї епохи. Не дарма він порівнює себе з трудолюбивою бджолою: натхненний божою іскрою, створює неповторні образи, що існують у тісному зв'язку зі Старим і Новим Завітом. Відповідно завдання цієї статті – дослідити особливості поєднання старозавітних і новозавітних образів, а також визначити особливості їхнього тлумачення у проповіді порівняно з біблійним текстом.

Надруковане 1619 р. «Євангеліє учительне» власним змістом і формою викладу утвердило подальшу традицію тлумачення біблійного тексту в літургії. Зокрема, про це йдеться в серії ґрунтовних праць з барокового проповідництва Тетяни Левченко-Комісаренко¹, кандидатській дисертації Тетяни Трофименко «Збірка «Перло многоцінне» Кирила Транквіліона Ставровецького в контексті барокової культури» і докторській дисертації Олени Матушек «Проповіді Лазаря Барановича в дискурсі українського Бароко». Проте згадані дослідниці не торкаються безпосередньо проповідей зі збірника Євангеліє учительне, а лише згадують його в контексті обраних тем.

На проблематику взаємодії старозавітних і новозавітних образів звертає увагу Сергій Аверінцев у короткому нарисі «Старий Завіт як пророцтво про Новий: загальна проблематика очима перекладача» [1]. Дослідник пояснює історичний контекст переосмислення

Старого Завіту під кутом зору античної філософії, звертається до християнсько-юдейської полеміки щодо взаємодії Старого і Нового Завітів і вирішує її у лінгвістичному ключі. Та він обминає проблему прикладного втілення цих засад у проповіді, тому що це не пов'язано з метою його дослідження.

Притаманне бароко тлумачення старозавітних образів як префігурації новозавітних часто використовується Ставровецьким як основний спосіб інтерпретації Святого Письма. Характерно, що він не просто вживає старозавітну образність, а підносить її на рівень вищий – як безапеляційну наперед закладену визначеність приходу Царства Божого на землі. На рівні тексту можливі кілька варіацій у такому використанні: 1) одноразові згадки старозавітних подій (наприклад, у другій частині проповіді на неділю М'ясопусну автор говорить про видобування Мойсеєм води зі скелі), 2) розлогі порівняння з додаванням барокової метафорики (для змалювання картин Страшного суду автор цитує старозавітних пророків, таким чином розширюючи сенс проповіді шляхом звернення до вже знайомого слухачу / читачу матеріалу), 3) створення паралелізму сюжетних ліній (часті порівняння Мойсея і Христа, шляху юдеїв з Єгипту в землю обітовану і шляху християнської душі до спасіння).

Загальноприйнятою основною засадою новозавітного тлумачення Старого Завіту є вчення про двоїстасну природу Ісуса Христа: Слова, що споконвіку було у Бога (Λόγος ἄσαρκος) і в останні дні стало плоттю (Λόγος ἐνσαρκος) [5, с. 16]. Ранняхристиянський апологет Теофіл Антіохійський говорить про предвічний діалог Святої Трійці, вперше вживаючи цей термін щодо Бога: «ті три дні, що були перед створенням світил, є образами Трійці, Бога і Його Слова, і Його Премудрості» [9, с. 158]. Очевидно, що поява Сина Божого співпадає з початком світотворен-

¹ Маємо на увазі Левченко Т. Л. Топологічна основа риторики. Топіка проповідей Іоанікія Галятовського / Т. Л. Левченко // Вісник Харківського університету. – Серія: Філологія. – 2002. – № 538. – С. 422–427; Левченко Т. Л. Гомілетика Іоанікія Галятовського / Т. Л. Левченко // Вчені записки Харківського гуманітарного інституту. – 2000. – Т. 6. – С. 431–438.

ння, і «Бог отримав Його собі у радники, оскільки Він є Його розумом і думкою» [5, с. 17]. У євангельській історії йдеться про народження Слова від Бога, і Бог не відділив Його від себе, а навпаки – постійно був з ним, Ісусом – втіленим словом Божим. Саме тому Іван розпочинає Євангеліє словами: «Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку» (Ів. 1:1,2). Така генеза образу Христа в Біблії спонукає отця Кирила до потвердження зовсім не генеалогічної «царственності» Ісуса Назаретянина, як це робить, наприклад, євангеліст Матвій. Натомість український автор залучає ширшу палітру асоціацій, дошукуючись типологічної подібності певних аспектів «біографій» Ісуса і старозавітного пророка Мойсея.

У першій частині «Повчання на третю неділю святого посту» Ставроцький, відходячи від євангельського зачала (37, Мрк. 8:34–38, 9:1), звертається до короткого фрагменту з Євангелія від Івана, де автор І ст. згадує події зі старозавітної книги Чисел: «І, як Мойсей підніс змія в пустині, так мусить піднесений бути й Син Людський, щоб кожен, хто вірує в Нього, мав вічне життя» (Ів. 3:14,15). Проповідник звертається до образу змія і пропонує пригадати старозавітні події¹. У подальшому тлумаченні автор «Повчання» розглядає мідного змія як праобраз хреста Господнього, від якого хворі і нужденні діставали цілення і втіху: «Иъако презувзрєніє на змія мѣданого оугадасмый здравіє и живот приймаху, и освовождахуса ѿ смертъ: такоже през вѣру Господа Нашого расплатого и на хрест повѣшенного, и ѿ мертвыхъ вѣскрешаго, мы всѣ вѣрующіи в Него, пріємлем избавленіє ѿ вѣчної смерти даже и до сего дня»². Як бачимо, Мойсей увінчує свій посох мідним змієм, щоб урятувати свій народ від укусів зміїв огнистих, що ймовірно символізують диявольські спокуси і гріхи. Подібно до цього піднесеного посоху, цілення також дарує і хрест, піднесений над Церквою Господньою.

Образ страждених від укусів змія, так само, як образ Ісуса Христа, невіддільний від смерті і страждання: «Иъако вныє оугрызаемые ѿ змія, иного врачеванія не ней мѣху, ии мако не можаху свободи-

тиса ѿ смерти, точію повѣшеієм змія мѣданого, и в зрѣмієм нам. Такожде имы ѿ работы вражен, и ѿ оугрызєніа змієва, ѿ грѣха и смерти вѣчної, и ако не моглохмо свободитиса точію през повѣшеніє на хресті Господа Нашего Ісуса Христа; и пред в зрєніє нам вѣрою несумѣнною» [ЄУ, арк. 48]. Страждання і спокута своїх гріхів – це те, до чого закликає Ставроцький. У християнстві традиційно моральність завжди ототожнюється з самою сутністю буття людини. Як зазначає Х. Яннарас, «моральність людини є, передусім, екзистенційна подія – діяльна реалізація повноти життя або ж поразка і викривлення своєї істинної іпостасі» [11, с. 10]. Для автора моральність пов'язана зі спасінням, подоланням смерті, що складає вихідну етичну проблему Церкви: не змогли вдосконалення характеру, а свобода від будь-якої формальної оцінки.

Емоційна напруга викладу, візуальність образів отця Кирила спрямовані на досягнення «стану «розпаленого» серця, як першоумови розуміння» [6, с. 15], тому що важко говорити з байдужим про важливе. Ампліфікація – це улюблений спосіб розширення сенсу, що його використовує Ставроцький у проповідях. І це сприяє хвилюванню душі і викликає довіру до оратора, а тому, впливає на емоції слухачів. «А ѡако вныи зміи на поустыни оустроєн бѣ з огна и мѣди, имоуши образа живаго и ѡдовитого змія; сам же в себѣ гаду не имѣ. Тако и пречистое тѣло Господа Нашего, з огна небесного з Духа Свѣтого з мѣди пречистой Дѣви състависа» [ЄУ, арк. 48], – з цього видно, що паралелізм старозавітних і новозавітних образів сприяють повноті їхнього розкриття і виконанню основної мети проповідей – моральному вдосконаленню пастви і формуванню ідеалу праведника.

Якщо ж мідний змій зі Старого Завіту як символ хреста і жертви Христової прислужився проповіднику для однієї проповіді, то «Єгипет мислений» – більш частий і повторюваний мотив. Єгипет для отця Кирила – це «пійтма гріха», що знаходиться «под властію горькой работы, невидимого мучителя фараона діавола»³ [ЄУ, арк. 132 зв.], це спосіб мислення рабів, що ще не вийшли з Єгипту під проводом Мойсея. З цього царства погібелі усіх покірних християн виводить Христос-спаситель: «Господь Наш Ісус Христос изводит нас ѿ Егѣпта мыслєного з тьми грѣха, ѿ мучительства во власти сатанинской, и кровію своєю агнец Божій свобождає прѣвородную душу нашу ѿ оубієніа лютыхъ ангелѡв⁴, и преводит нас ѿ тьмы в свѣт, ѿ смѣрти в живот, в землю обѣтованную, ѿ землѣ на нѣбо, ѿ египтан темныхъ и мерзкихъ сил дѣмѡнскихъ: в наслѣдіє святыхъ, у ликостоаніє прєсвѣтлыхъ ангелѡв Божіихъ» [ЄУ, арк. 88 зв.]. Як бачимо, тут прослідковується кілька паралелей в образності: Мойсей – Ісус, Єгипет – пекло, фараон – диявол-миродержець.

Порівняння Мойсея й Ісуса є типовим. Слід бодай згадати про подібності їхніх «біографій»: у дитинстві як Мойсей, так і Ісус пережили побиття немовлят чо-

¹ І промовляв той народ проти Бога та проти Мойсея: Нашо ви вивели нас із Єгипту, щоб ми помиралі в пустині? Бож нема тут хліба й нема води, а душі нашої обридла ця непридатна їжа. І послав Господь на той народ зміїв сарафів, і вони кусали народ. І померло багато народу з Ізраїля. І прийшов народ до Мойсея та й сказав: Згрішили ми, бо говорили проти Господа та проти тебе. Молися до Господа, і нехай Він забере від нас цих зміїв. І молився Мойсей за народ. І сказав Господь до Мойсея: Зроби собі сарафа, і вистав його на жердині. І станеться, кожен покусаний, як погляне на нього, то буде жити. І зробив Мойсей мідяного змія, і виставив його на жердині. І сталося, якщо змій покусав кого, то той дивився на мідяного змія і жив! (Чис. 21:5-9)

² Євангеліє учительное албо казанія на неділі і празники Господскіє и нарочити из оугодника Божиимъ Съставлена трудолюбієм Іеромонаха Кирила Транквіліона проповѣдника слова Божого Єго власним старанам коштом и накладом за руку на свѣт ново выдана. За позволенієм старших в маєтності княгинѣ Вышневецкой Михайловой в Рохмановѣ, 1619. – С. 48. Далі, посилаючись на це видання, вказуємо лише сторінку.

³ Уперше в «Євангелії учительному» зіставлення фараона і диявола трапляється у «Повчанні третьому у день прєсвѣтлий Воскрєсення Христового.

⁴ Тут Ставроцький говорить про події з Вих. 12:15-29.

ловічої статі (Вих. 1:22; 2:1–10; Матв. 2:13–18), Мойсей виходить з Єгипту разом з богообраним народом, поки Ісуса не було покликано звідти як первородного Сина Божого (Вих. 4:22, 23; Ос. 11:1; Матв. 2:15, 19–21), обидва вони постували в пустелі 40 днів – Мойсей перед сходженням на гору Синай, а Ісус перед спокушенням дияволом (Вих. 34:28; Матв. 4:1, 2). Про подібність можна говорити і в числовій символіці. Наприклад, Мойсей збирає довкола себе дванадцять колін народу Ізраїлю, так само, як Ісус збирає дванадцятьох апостолів; ізраїльтяни сорок літ блукають пустелею, Ісус проводить там сорок днів.

Також привертає увагу подібність топосів¹ гори і дверей у канві текстів про Ісуса та Мойсея. Зокрема, Мойсей сходить на гору Синай, щоб говорити з Богом і отримати декалог на камінних таблицях, а Ісус – на Оливну гору, щоб востаннє перед шляхом на Голгофу звернутися в молитві до Бога-Отця. На відміну від конотацій сталості топосу гори, топос Єгипту стає своєрідними «дверима», що випускають у світ спочатку богообраний народ, а потім Сина Божого. Саме після виходу з Єгипту ізраїльтяни усвідомили єдність своєї громади, і звідти ж був покликаний Ісус в Галілею, щоб проповідувати своє вчення і зцілювати страждених.

Постійні алюзії у новозавітних текстах на старозавітні події не могли не привертати уваги дослідників. Посиланнями на Старий Завіт наповнена кожна книга Нового Завіту. Зокрема, про це говорить Нортроп Фрай, вказуючи на Об'явлення Івана Богослова і Послання апостола Павла до євреїв, що «всуціль зіткані із таких алюзій, часто з дослівним чи недослівним цитуванням» [10, с. 127]. Головний принцип інтерпретації, на думку святого Августина, захований у формулі: «Новий Заповіт прихований у Старому, Старий Заповіт розкривається в Новому».

Саме на цій основі Ставровецький будує образність у своїх проповідях. У «Слові про хрест наш, який ми повинні нести кожного дня», що є другою частиною повчання на третю неділю святого посту, проповідник остерігає правохірних од повернення до гріха, попри страждання, що вони мусять терпіти за віру: «Аще что ѿ страшного ѿ болезненного случита нам на пути сем тѣсном, да не оустрашимься, инѣже въспат обрацаемься: ѿко иногда ветхій Израиль в Египет до котлов свинных мав, в тмоу грѣха и сладострастіа временного; но блюдиса ви да не и твоей душѣ труп паде на пустыни безаконіа, на сиѣденіе нечистым птицам» [ЄУ, арк. 49].

Та все ж образи Мойсея й Ісуса не є ідентичними для автора. Він не забуває підкреслювати терпіння Господнє, порівняно зі старозавітним пророком. Ставровецький називає Ісуса «душелюбним Пеліканом небесним». З пристрастю богочестивого проповідника згадує він це ім'я у «Повчанні п'ятому про Страсті Господні» і описує страждання Сина Божого, апелюючи до «христолюбовної душі многогрішної», заради

спасіння якої була потрібна ця жертва. У «Повчанні у Святу Велику П'ятницю», коли плащаницю кладуть у гріб, отець Кирило розгорнуто тлумачить образ пелікана-Христа. Очевидно, що це позначення з Фізіолога. Проповідник цитує його майже дослівно. Пелікан, за поясненням автора, птах «сѣло чадолубиву, и чудну естеством: ибо егда приводит в свѣт птенца, то при камени гнѣздо имат, и с сміем брань ведет, ибо змій приходит и чада его ѿдом надышет и оуморает, не сущу ему при чадах, вн же пришедши зри птенца своа оуморены ѿ сміа, и сѣло болезнует, и распалаетса любовію ѿ чадѣх, и начнет терзати перьси своа, и кров истачает на птенца, и тою ѿживаает их: сам же болезнь и смѣрть претръпѣваа их ради» [ЄУ, арк. 198 зв.]. На думку проповідника, подібно природі цього птаха, і Христос, розпалюючись любов'ю до грішного люду, «пролив кров Своѿа на раны души твоѿи, щоб сцелити их і даруват живот вѣчний» [ЄУ, арк. 198 зв.]. У цій яскравій метафоричній образності і докладному описі страждань Христових Ставровецький близький до католицьких і протестантських постил, автори яких ставили собі за мету розчулити слухачів шляхом натуралістичного опису страждань Господніх.

Привертає увагу ще один аспект типологічного зіставлення старозавітної і новозавітної образності. Ісуса в Євангеліях називають «Месією», що означає «помазаник», і грецьким відповідником цього слова є «Христос». Якщо ж звернутися до часів Старого Завіту, то на Сході існував звичай помазання законного володаря: священник виливав на голову царя кубок ялину. Ялин, як зазначає Олександр Мень, вважався символом міцності [7, с. 136], і сам обряд нагадував про те, що влада походить від Бога, Дух Якого віднині буде перебувати разом з обранцем. Тому кожен володар Ізраїлю (а іноді і пророк) називався Помазаником, Месією, «Христом» [7, с. 136]. Цілкові ймовірно, що так серед послідовників міг називатися і Мойсей.

Проте більш частотним і типовим у зіставленні старозавітної і новозавітної традиції є тлумачення Христа як другого Адама, що «скинув одяг Адама старозавітного і прийняв на себе його гріхи – гріхи всього людства» [8, с. 164]. Це зіставлення бере початок від Послання святого апостола Павла до римлян: «Та смерть панувала від Адама аж до Мойсея і над тими, хто не згрішив, подібно переступу Адама, який є образом майбутнього» (Рим. 5:14). Апостол Павло, очевидно, говорить «про Адама як про тупос Христа» [10, с. 127]. У перекладі ми бачимо «образ», що відповідає грецькому тупос. Нортроп Фрай вказує на необхідність типологічного читання Біблії: «Усе, що відбувається у Старому Завіті, є «типом» або ескізом того, що відбувається в Новому» [9, с. 127]. Відповідно, те, що відбувається у Євангелії, є здійсненням пророцтва минулого, про що говорить Христос, коли відповідає на закиди йому про руйнування Закону: «Не подумайте, ніби Я руйнувати Закон чи Пророків прийшов, Я не руйнувати прийшов, але виконати» (Матв. 5:17).

У кінці XV ст. був відомий у різних варіантах покаянний вірш «Плач Адама». Ймовірно, що цей текст ґрунтується не на канонічній біблійній оповіді, а на

¹ Тут ми використовуємо Аристотелівське визначення топосу, як locus communis, що є своєрідним прийомом чи схемою, за допомогою якого мовець мав правильно вибудувати умовивід. Докладніше див: [2].

церковній службі: за тиждень до Великого посту у проповідях мають згадувати вигнання Адама. Хоча у Ставровецького в цей день вибрано зовсім інше зачало, та автор неодноразово повертається до образу старозавітного Адама. Особливо це помітно у другій частині повчання у неділю двадцять п'яту «Про падіння Адамово і доброти Божу, якою спасений був, і Христом в отару Його взятий був і в загрозу ангелів принесений», а також в останній частині проповіді «На початок індікта, тобто нового року», що має назву «Про плач Адама, як плакав після вигнання під раєм сидячи»). В. Адрианова-Перетц вказує, що про покаяння і плач Адама йдеться в каноні утрени сиропусного тижня, який приписують Йосифу Студиту [2, с. 159]. Старий і Новий Завіти поєднані в локусах апокрифічного циклу про Адама і Єву і розповіді про сорокаденне каяття на березі річки Йордан, де пізніше будуть охрещені Іоан Предтеча і Христос. М. Рождественська зазначає, що така версія подій відсилає до візантійської іконографії, зокрема ікони «Воскресіння Христове» або «Зішестя Христа в пекло», на якій зображено Христа простягає руку старозавітному Адаму і виводить його з пекла разом з іншими грішниками [8, с. 164]. Водночас таке зображення тяжіє до апокрифічної версії подій Страсної П'ятниці і ранку неділі, що була розроблена в апокрифічному Євангелії від Никодима і двох гоміліях, які були створені за

його мотивами – «Слові в страсну суботу» Єпіфанія Кипрського і «Слові про зішестя Іоана Предтечі в пекло» Євсевія Александрійського (Самосатського). Ці тексти були вже відомі на слов'янських теренах у XI–XII ст., а пізніше стали основою для укладання апокрифічного «Слова про Лазарево воскресіння», куди увійшов плач Адама, тому його можна називати «адамічним текстом» [8, с. 165]. Подібний твір знаходимо у відомому Франковому виданні апокрифів і легенд, зібраних за рукописами XVII–XIX ст.

Джерелами проповідей для Кирила Транквіліона Ставровецького слугують Святе Письмо, твори Отців Церкви і філософів. Про свою обізнаність Ставровецький почасти інформує не прямо, особливо, коли йдеться про апокрифи, що були відомі як авторам гомілій, так і слухачам. Так, він цитує неканонічну Четверту книгу Ездри, або буде цілу проповідь на основі «Плачу Адама».

Отже, використовуючи досить поширений в барокову добу спосіб тлумачення новозавітних образів через посередництво старозавітних, Кирило Транквіліон Ставровецький досягає особливої напруги викладу, що зіперта на глибоку традицію типологічного тлумачення біблійного тексту. Завдяки цьому створюється неповторне враження вседності проповіді і оповіді Святого Письма.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аверинцев С. С. Старий Завіт як пророцтво про Новий: загальна проблема очима перекладача / С. С. Аверинцев. // Дух і літера. – 2004. – № 13–14. – С. 34–47.
2. Адрианова-Перетц В. П. Очерки поэтического стиля Древней Руси / В. П. Адрианова-Перетц. – М. : Издательство АН СССР, 1947. – 184 с.
3. Аристотель. Риторика. Поэтика / Аристотель ; [пер. с древнегреч. О. П. Цыбенко, В. Г. Аппельрот]. – М. : Лабиринт, 2000. – 224 с.
4. Євангеліє учительне албо казанія на неділі і празники Господскіє и нарочити из оугодника Божим Съставлена трудолюбієм Іеромонаха Кирила Транквіліона проповѣдника слова Божого Єго власним старанам коштом и накладом за руку на свѣт ново выдана. За позволенієм старших в маестности княгинѣ Вышневецкой Михайловой в Рохмановѣ, 1619.
5. Корсунский И. Н. Новозаветное толкование Ветхого Завета / И. Н. Корсунский. – М. : 1885. – 338 с.
6. Криса Б. Проповідник Слова Божого. Вступне слово // Учительне Євангеліє / Кирило Транквіліон Ставровецький ; пер. з ц.-сл. Б. Криса, Д. Сироїд, Т. Трофименко. – Львів : Свічадо, 2014. – 680 с.
7. Мень, А. В. Сын человеческий / А. В. Мень. – 3-е изд., перераб., доп. – Bruxelles : Foyer Oriental Chretien, 1983. – 494 с.
8. Рождественская М. В. Плач Адама и «академический текст» в древнеславянской рукописной традиции [Электронный ресурс] / М. В. Рождественская. – Режим доступа : http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.hdl_11089_10129/c/Rozhdestvenskaya.pdf.
9. Феофил Антиохийский К Автолику / Феофил Антиохийский // Сочинения древних христианских апологетов. СПб.т : Алетейя. 1999. – 674 с. (Серия «Античное христианство. Источники»).
10. Фрай Нортроп. Великий код : Біблія і література / Нортроп Фрай ; з англ. пер. Ірина Старовойт. – Львів : Літопис, 2010. – 360 с.
11. Яннарас, Христос, Свобода етосу / Х. Яннарас. – К. : Дух і літера, 2003. – 251 с.
12. Augustine Quaestiones in Heptateuchu, // Migne J. P. Patrologiae Cursus Completus. Series Latina XXXIV, col. 623.

Т. В. Турчина,

Национальный университет «Киево-Могилянская академия», г. Киев, Украина

ТОЛКОВАНИЕ ВЕТХОЗАВЕТНЫХ ОБРАЗОВ КАК ПРЕФИГУРАЦИИ НОВОЗАВЕТНЫХ В ПРОПОВЕДЯХ КИРИЛЛА ТРАНКВИЛЛИОНА-СТАВРОВЕЦКОГО

На матеріалі проповідей Кирилла Транквіліона Ставровецького, входячих в Євангелія учительне, проаналізована специфіка використання образів из Ветхого Завета, благодаря которым автор подчеркивает евангельское учение. В основе такого сопоставления лежит известная формула Августина Блаженного «Quamquam et in Vetere Novum lateat, et in Novo Vetus pateat». В центре внимания – раскрытие функциональных особенностей образности в проповедях. Среди всего

множества образов выделены наиболее заметные, в частности, образы Моисея – Иисуса, Адама – Иисуса, Египта мысленного, Земли Обетованной, медного змея – креста Господня.

Ключевые слова: образ; барокко; проповедь; Библия; толкование.

T. Turchyna,

National University «Kyiv-Mohyla Academy», Kyiv, Ukraine

**INTERPRETATION OF THE OLD TESTAMENT IMAGES AS PREFIGURATION
ON THE NEW TESTAMENT'S IN KYRYLO TRANQUILION STAVROVETSKY'S HOMILIES**

The present article explores Kyrylo Tranquilion Stavrovetsky's homilies that uses Old Testament images, namely images of Moses and Jesus, Adam and Jesus, the Promised Land, Moses serpent and cross. These images are of key importance to the baroque author of the homilies because they introduce and anticipate the Gospel. A growing body of literature recognizes the importance of typological reading of the Bible. A much-debated question is whether father Kyrylo used traditional examples of typological similarity or created his own on the base of existing tradition. The aim of the article is to explore the relations between the Old and New Testament images in Stavrovetsky's homilies from «The Didactic Gospel». The methodological base of the research implies to Hans-Georg Gadamer hermeneutics and St. Augustine's interpretation of the Bible studies. The innovation of the article lies in its subject: there is little research on comparable study of the Bible and «The Didactic Gospel» by Kyrylo Tranquilion Stavrovetsky. This study might be used in further exploration of the homilies from «The Didactic Gospel» and in comparative studies of the Bible. Using of the common interpretive pattern of the Old Testament images the baroque author accomplishes the special tension in homilies' presentation, which is based on typological reading of the biblical text.

Key words: image; Baroque; homily; Bible; interpretation.

© Турчина Т. В., 2016

Стаття надійшла до редколегії 13.05.16